

Darren Aronofsky

Den 32-årige amerikanske instruktør Darren Aronofsky har med sine visuelt energiske og indholdsmæssigt komplekse film bevist, at han er en af sin generations mest innovative instruktører

En mand har isoleret sig i sin lejlighed, hvor han leder efter meningen med livet i de endeløse rækker af tal, der flimrer ned over hans computerskærme. Han finder, hvad han leder efter, men ender i en tilstand af hysteri og paranoia, fordi han ikke ved, hvem han kan stole på af de mystiske personer, som er interesseret i hans opdagelser.

En overvægtig kvinde får at vide, at hun skal deltage i et tv-gameshow. Hun begynder at proppe sig med diætpiller for at tabe sig, bliver afhængig og havner på hospitalet i spændetrøje. Samtidig prøver hendes søn at realisere sin version af den amerikanske drøm ved at sælge stoffer. Men sammen med sin kæreste og en ven synker han dybere og dybere ned i et selvdestruktivt misbrug.

Har man først set en af hans film, så glemmer man den ikke sådan lige igen. Den amerikanske instruktør Darren Aronofsky (f. 1969) har med sine to første spillefilm, *Pi* (1998) og *Requiem for a Dream* (2000), etableret sig som en af sin generations mest innovative filmskabere. Der er tale om visuelt energiske og indholdsmæssigt komplekse film, der tager publikum ved kraven og tæsker dem igen med deres nok underholdende, men også dybt rystende historier.

Gud i pi. Aronofsky, der er uddannet på Harvard og Det Amerikanske Film-

instituts filmskole, har selv nævnt skaberen af tv-serien *The Twilight Zone*, Rod Serling, og den japanske instruktør Shinya Tsukamotos udflippede cyberpunkmilepæl *Tetsuo* (1988), som inspiration til sin debutfilm, *Pi*. Filmen blev en realitet, efter at en desperat Aronofsky havde været på kursus på Robert Redfords Sundance Institut. Institutet er en af den uafhængige filmbranches varmestuer, hvor unge, lovende filmskabere hentes ind og af professionelle, anerkendte filmfolk og skuespillere får hjælp til at udvikle og færdiggøre deres projekter.

Pi, der er lavet for 60.000 dollars, handler om den menneskesky matematiker Max Cohen, der følger i sin mentors fodspor og forsøger at finde meningen med livet, orden i kaos og Gud i de daglige aktiekurser, som han studerer indgående på sine mange computerskærme. Men da han en dag helt sensationelt finder frem til det 216 cifre lange tal, der er svaret på alting, bliver han også genstand for forskellige menneskers ubehageligt nærgående interesse, og den psykisk skrøbelige Max mister forstanden.

Umiddelbart lyder *Pi* måske ikke som det mest oplagte forslag til en fornøjelig aften i biffen, men Aronofskys kup er, at han fra et potentielt kedeligt og visuelt vanskeligt udgangspunkt har lavet en meget dynamisk og spændende film. En science fiction-film med film noir-under-

Requiem For a Dream

toner fortalt i intense og kontraststærke sort-hvide-billeder med et meget subjektivt, nærgående kamera, som bringer os helt ind i hovedet på filmens hovedperson, Max (spillet af Sean Gullette).

Meget passende var det igen Sundance Institutet, denne gang 1998-udgaven af den årlige filmfestival, som banede vejen for Aronofskys gennembrud. *Pi* vandt publikums hjerter, fik en pris for Bedste instruktion og blev opkøbt til distribution af det ambitiøse og arthousevenlige produktionselskab Artisan. (Artisan markerede sig for alvor som en medspiller, man regner med, da de et par år senere og for en rund million købte en billigt produceret horrorfilm med titlen *The Blair Witch Project* (1999), der siden indbragte selskabet 130 millioner dollars i USA alene.)

Slik, stoffer og sæbeopera. Salget til Artisan omfattede også en produktionsaftale, og snart kunne Aronofsky præsentere sine nye partnere for manuskriptet til *Requiem for a Dream* skrevet af Aronofsky og forfatteren Hubert Selby jr. i fællesskab

og bygget over Selbys bog (1978).

Requiem for a Dream (2000) er en stærk bog, og manuskriptet var da også for kras en mundfuld for Artisan at håndtere alene - Aronofsky nægtede at moderere det - og selskabet stillede med halvdelen af filmens 4,5 millioner dollars store budget, mens en anden, uafhængig producent dækkede resten.

Som *Pi* graver *Requiem for a Dream* dybt ned i den menneskelige psyke og vender vrangen ud. Det er en hypnotiserende film, som med bravour benytter sig af alle de tekniske spidsfindigheder, filmmediet takket være videoformat og computerteknologi efterhånden kan tilbyde, men den glemmer aldrig sine karakterer eller sin historie.

Som Selby fortæller Aronofsky en medrivende og dybt tragisk historie om afhængighed. Det være sig af stoffer, tv, mad, chokolade eller diætpiller. Vi følger to historier: Den midaldrende Sarah, som tilbringer dagen foran tv-apparatet og er hooked på de infomercials, som ubønhørligt kværner løs. En dag får Sarah at

vide, at hun skal deltage i et tv-show, og straks går hun i gang med at tabe sig, men i processen bliver hun afhængig af sine diætpiller og ender med at flippe helt ud og opleve sine omgivelser komme til live, velsagtens enhver misbrugers mareridt. Da vi sidste gang ser Sarah (en forrygende præstation af Ellen Burstyn), er hun blevet indlagt på hospitalet og får elektrochok.

Meget bedre går det ikke Sarahs søn Harry (Jared Leto), der sammen med venen Tyrone (Marlon Wayans) forsøger at gøre sig som narkohandler for at kunne finansiere sin sofistikerede kæreste Marions (Jennifer Connelly) tøjbutik. Men det sølle trekløver får smag for deres egne stoffer, og de havner på en glidebane, som fører dem mod fængsel, invalidisering og seksuel fornedrelse.

Frit fald. I modsætning til *Pi* er *Requiem for a Dream* i farver, og i det hele taget maler Aronofsky med den store pensel på det brede lærred. Splitscreen, slowmotion, skæve kameravinkler og hurtige klip - billedsiden pumper afsted i de scener, hvor hovedpersonerne junker sig med tv, stoffer eller mad, og publikum hives nådesløst med ind i det udknaldede univers uden mulighed for at gemme sig. Instruktøren har selv beskrevet sin film således: "At se filmen er som at hoppe ud af et fly og halvvejs nede opdage, at man har glemt sin faldskærm. Og den slutter tre minutter efter, man har ramt jorden."

I *Requiem for a Dream* er der ingen for-

søg på forsonende humor; at man griner i nogle af sekvenserne, hvor det går helt galt for den stakkels Sarah, er for ikke at græde. Aronofsky vil fortælle os en historie om den afhængighed, som findes alle vegne, og som ender med at ødelægge vores liv. Derfor er der også langt fra Aronofskys film til mere upbeat og humoristisk funderede film som *Trainspotting* (Danny Boyle, 1996) og *Human Traffic* (Justin Kerrigan, 1999), der ser misbruget fra de unge og hippes synsvinkel og på sin vis griber det an som et livsstilsproblem.

Den amerikanske censur var ikke rar mod *Requiem for a Dream*, der op til premieren i december sidste år, fik klasket en NC-17-rating på sig, hvilket i praksis betyder, at ingen vil annoncere for filmen, og at den kun kommer til at gå i deciderede arthouse-biografer. Men anmelderne tog begejstret imod den og en instruktør, som unægtelig tør gå sine egne vegne. Lige nu sidder Aronofsky og skriver på en stort anlagt science fiction-film, som måske, måske ikke får Brad Pitt i en hovedrolle, og samtidig hviskes der i krogene om det manuskript til en ny og femte Batman-film, han skal skrive sammen med tegneserieskaber Frank Miller.

Og som en amerikansk kritiker skrev om Aronofskys engagement i Batman-serien i sin anmeldelse af *Requiem for a Dream*: "Hvis han bringer noget, der bare ligner det niveau af kreativ vildskab med ind i gentænkningen af den serie, så kunne han være med til at puste nyt liv i mainstreamfilmen."

Christian Monggaard Christensen

Filmografi

1998 Pi
2000 Requiem for a Dream